

Iz dežele bajk in basni.

29. V kraljestvu palčkov.

Davno je že temu, kar je živel nedaleč od Češke Kamenice reven tesar Bárta s svojo ženo in sinčkom, ki so ga klicali za Jurčka. Živeli so dolgo srečno in zadovoljno. Oče je hodil delat v Kamenice in v sosedne občine ter si tako zaslužil mnogo lepih tolarjev. Žena mu je pridno oskrbovala malo gospodinjstvo in vzgojevala svojega ljubljenca in edinca Jurčka. Ta je že hodil v kameniško šolo, kamor ga je skrbna mamica pogosto spremljala, zlasti če je nastala nevihta, ali pa mu je hitela naproti, ko se je vračal iz šole. Pa sreča rodbinska je naenkrat zapustila Bartovo kočo. Kakor bi bila nekega dne odšla z zahajajočim solncem, pa se z vzhajajočim ne bi bila več vrnila.

Nekega dne je delal stari Bárta na zvoniku kameniške cerkve. Delali so tam nov oder za zvonove. Ko so vlekli les na zvonik, se je naenkrat zid podrl, in Bárta, ki je stal na njem, da bi oder prav uravnal, je padel z velike višine ter se težko poškodoval. Prepeljati so ga hoteli v mesto, a ubogi oče ni hotel privoliti. Prosil je, da bi ga nesli domov k ljubi družinici, češ, da dobi tam najboljšo postrežbo.

Z velikim trudom so ga pripeljali do njegove kočice. In s to nezgodo je prešla rodbinska sreča, pri Bartovih je minila sveta zadovoljnost. Ostala je le žalost, bolečina in beda. Ubogi oče je jadikoval bolečin, mati je bila potrta od skrbi, in mali Jurče je plakal, videč tarnati svoje dobre starše. Za nesrečo je prišlo pomanjkanje. Ni bilo dela, ni bilo zaslužka, in neznatna zaloga, ki so jo imeli iz boljših časov, je kmalu pošla. Polagoma je prodajala stradajoča mati kos za kosom, ki ga ni nujno potrebovala, pa je nakupila zdravil, obvez in kruha za ubogo družino. Ko je to poprodala, si je hotela pri znancih kaj izposoditi, ali ti so imeli povsod le dosti besed in izgovorov. Pozabili so, da pri Bogu naklada na obresti, kdor se usmili reveža. Uboga mati je izprevidela, da se šele v nesreči spoznajo pravi prijatelji in da jih je malo, zelo malo. Obupala pa le ni. Ko je očetu včasih nekoliko odleglo, in se je okrepčal v mirnem spanju, je prijela potrta mati svojega sinčka za roko, pokleknila z njim in goreče zamolila, da bi ljubi Bog ozdravil dobrega očeta, da bi mogel zopet delati in skrbeti zanje. Molila je in prosila, da bi jo Bog krepčal v teh bridkih urah in jo rešil težkega križa.

Pa prej, kakor se je nadejala, je prišla pomoč, prišla iz skrivnostnega kraljestva palčkov, ki so kopali v kameniških gorah pred davnim časom srebrno in zlato rudo, nabirali drage kamenje in dobrim ljudem skazovali dobrote...

Lepega dopoldne, ko je solnce jasno sijalo in ljubko grelo, se je igral mali Jurče s svojim rujavim muckom pred kočico. Pa prileti mimo njega

ptiček k vodnjaku, ki je bil pet korakov pred kočo. Bil je ograjen; na ograji je bilo vedro. V vedru je bilo nekaj vode. Notri je bila še od zjutraj. Ptiček je bil žejen, pa se je hotel napiti iz vedra. Skočil je v dno in pil.

Ko Jurče opazi ptička, se spusti za njim, da bi ga ujel. Ko priteče do vodnjaka, se požene na ograjo ter se prime vedra, da bi se obdržal. Pa vedro se sesuje, pade v vodnjak in z njim se prekucne tudi Jurček. Kaj se je potem z njim godilo, ni vedel. Ko ga je zapustila slabost ter se je zavedel, je stal sredi velikega gaja, ki je bil pokrit z brezštevیلno množico prelepih in krasno pisanih cvetic, kakor bi bile nalašč posejane.

„Kje sem vendar? Kje se je vse to vzelo? Saj sem že videl lepe gaje, a take pokrajine še nikoli!“ Tako je premišljal ter korakal bojazljivo dalje, oziraje se semtertja. Čez čas se gaj popolnoma zoži, pa se pokažejo močvirja in visoke skale. Ali preden se Jurček ogleda, je bil že v divni dolinici, ki jo je napajal šumljajoč potoček. Jurček se pripogne, da bi pil. Komaj pa zajame vode v perišče ter jo nese k ustom, se začudi: „To ni voda, kakršna je v potokih, to je čudežna voda! Je kakor vino. O, kako bi ga pil ubogi bolni atek! In kako diši! Oj čuden potoček! Da bi vendar vedel, kam sem zašel?“

Jurče se okrepča ter koraka počasi dalje. Gre vedno ob tem čudnem potočku, da pride do velikega gozda. Pred gozdom je stala prekrasna hišica. Zid je bil iz srebra, okna iz najčistejšega kristala, streha pa iz samega zlata. Vsa hišica je tako trepetala in se lesketala, kakor bi stala v ognju. Jurče je stal kakor zamaknjen. Nič ni vedel, kaj se godi z njim. Na dom še mislil ni.

„Kaj je ta prečudna hišica?“ pravi in gre bliže k nji. Kar pride iz hišice možiček v rudarski obleki. Dolga brada mu je segala do kolen. Bil je palček. Ko ga Jurček ugleda, se odkrije in ga spoštljivo pozdravi.

„Dobrodošel, Jurček, dobrobošel“, zacvrči palček in prime Jurčka za roko in ga pelje do krasne hišice.

„Gotovo si lačen, kajne? Saj ni čuda, ker si tako dolgo na poti. No, počakaj, počakaj, kmalu se pokrepčaš“, je govoril možiček, in že je stala pred njim na mizi latvica mleka in kruh z medom.

„Jej, dečko jej“, ga sili palček, in Jurče z veseljem použiva mleko. Ali to mleko ni bilo táko, kakor je naše mleko; bilo je sladko kakor med. V slast mu je šlo vse mleko, kruh in med; palček je imel z njim veliko veselje.

Ko se je Jurče nasitil in okrepčal, prime ga palček za roko in ga pelje s svetlo lučco po kamenitih stopnjicah v podzemeljsko kraljestvo palčkov.

„Pojdi, da vidiš, kako je naše podzemeljsko domovje, in da spoznaš naše zaklade“, reče možek in stopa počasi z Jurčkom do čarobnega kraljestva.

Jurček je bil ves osupel. Kamorkoli je pogledal, povsodi so se lesketale kristalne stene polne dragih kamenov ter s srebrom in zlatom obdane. Tako sta šla dolgo, dolgo, da sta prišla do velike dvorane, ki je vsa žarela. Na sredi dvorane je stal zlat prestol, na prestolu pa je sedela kraljica palčkov, kraljica podzemeljske države. Oblečena je bila v belo svileni obleko, z zlatom in srebrom pretkano, z biseri in dragimi kameni bogato posejano.

Dolge rjave lase ji je krasila dragocena krona iz demantov in biserov. Okoli prestola je pa stal palček pri palčku. Komaj je Jurče gospo ugledal, pokleknil je pred njo.

„Vstani, deček“, je rekla milostno kraljica. „Bog, ki vlada vsem stvarjem na zemlji in pod zemljo, v zraku in v vodi, je uslišal vročo molitev tvojo in tvoje matere, nam pa zapovedal, naj pomagamo, kjer moremo. Poslušaj, deček! Ko se vrneš domov, bo tvoj oče zdrav, prešla bo reva in nadloga, v kateri ste zdaj životarili. V spomin si pa vzemi dari, katere darujem tebi in tvojim ljubim staršem.“

Ko je kraljica to povedala, je dala Jurčku krasno skrinjico, napolnjeno z demanti, rubini, smaragdi, safiri in biseri. Jurček se je hotel zahvaliti dobri kraljici, ali že je izginila z zlatega prestola, ž njo pa so izginili tudi vsi palčki. Samo njegov stari vodnik je ostal pri njem, pa ga je zvečer vedel v posteljo. Pa kakšna je bila ta postelja! Pogrnjena je bila z žametom in svilo, na kakršni počivajo le knezi in kralji.

Jurček se je ulegel, ko je odmolil, in ni trpelo dolgo, že je sladko zaspal. V spanju je videl vse, kar je doživel po dnevu; videl je dragega očeta, kako so zdravi, kako zopet delajo, videl je skrbno mamico, kako veselo pogledujejo ozdravljenega očeta, kako se došlega Jurčka vesele, ga objamejo in poljubujejo . . .

Kar se zbudi. Mane si oči ter se ozira okrog. Kje je? Izginila je svi-lena postelja, izginil njegov vodnik palček, pred njim je zopet vodnjak z ograjo in vedrom. Jurček se spomni na skrinjico. Hitro se ogleda. Ležala je res pri njem. Brzo se zave in steče v hišico.

„Mama! Ata!“ zakliče med vratmi in že radosten poljubljuje roko očetu in materi.

„Moj Jurče!“ vzklikne mati, vzklikne oče, ko uzreta svojega sinčka, „za božjo voljo, kje si pa bil celo leto? Kaj je bilo s teboj?“

„Celo leto?“ se začudi Jurček, „to ni mogoče, znabiti komaj en dan.“

„Kako si zrastel!“ začudijo se zopet starši. In Jurček prične pripovedovati vse kako in kaj, oče in mati se pa čudita na pretege. Ko pa Jurček odpre skrinjico, ostrmita še bolj. Notri so bili zakladi, kakršnih nista še nikoli videla, kar sta živa. V Bartovo hišo so posijali zopet boljši časi. Barta je zopet zdrav delal, mati je gospodinjala, Jurček je izostal iz šole, postal rudar in, ker je imel bogate zaklade kraljice palčkov, si je ustanovil dom in okoli okoli doma obsežne steklarne, v katerih še dandanes dela stoinsto delavcev. Jurček je pa tudi vsem revežem velik dobrotnik, pravi oče. Poznal je revo in bedo sam, zato ima z reveži usmiljenje.

(Po češki prip. napisal Molkov.)

30. Vol in konj.

Vol in konj sta se pasla nekega dne na travniku ob gozdnem porobju. Ko je vol pridno mulil travo, pogleda ga konj zaničljivo in pravi: „Le hiti, saj zate je vse od kraja dobro.“ Vol mu mirno odgovori: „Če je zame vse dobro, zakaj bi ne bilo tudi za-te?“